

46
BELÜGYMINISZTERIUM

Melléklet a 107/1966 számú sz. ...
SZIGORÚAN TITKOS!

10—24/6/1967.

14-15

10-22/10/73.

205

11.10.73.

95-24/3-1967 1. db
Közp.
III. 3.

A MINISZTERI KÖZSÉG
az 1995. évi LXV. tv. 28. §-ára
figyelemmel

**A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTERHELYETTESÉNEK**

**06. számú -
UTASÍTÁSA**

Budapest, 1967. évi február hó 20-án

10—24/6/1967.

A MINŐSÍTÉS MEGSZÜNT
az 1995. évi LXV. tv. 28. §-ára
figyelemmel

A MAGYAR NÉPKÖZTARSASÁG
BELÜGYMINISZTERHELYETTESÉNEK

06. számú

UTASÍTÁS

Budapest, 1967. évi február hó 20-án.

Tárgy: A BM III. Főcsoportfőnökség vizsgálati és operatív szerveinek nyomozati tevékenysége.

Belügyminiszter elvtárs a Legfőbb Ügyész elvtárrsal egyetértésben a 10/1966. sz. utasításában szabályozta a rendőri nyomozószervek tevékenységét. A 06/1967. számú belügyminiszteri utasítás alapján a BM III. Főcsoportfőnökség vizsgálati és operatív szerveinek nyomozati tevékenységére vonatkozóan az alábbi

u t a s í t á s t

adom:

I.

ÁLTALÁNOS RÉSZ

1. A BM III. Főcsoportfőnökség központi és megyei (budapesti) vizsgálati szervei eljárásuk során nyomozóhatósági jogkört látnak el. E jogkör gyakorlására a vizsgálati szervek előjárói és vezetői jogosultak.

A központi vizsgálati szerv a BM III. főcsoportfőnök közvetlen alárendeltségében működik.

2. A BM III. Főcsoportfőnökség vizsgálati szerveinek feladata a Magyar Népköztársaság állami-, társadalmi- és gazdasági rendje ellen irányuló és hatáskörükbe utalt bűntettek ügyében a nyomozás (vizsgálat) lefolytatása. E feladatuk végrehajtása során kötelesek maradéktalanul betartani a szocialista törvényességet és a jogpolitikai elveket.

3. A vizsgálati szervek munkájának rendjét a büntető eljárásra vonatkozó jogszabályok, s ezek alapján kiadott utasítások és parancsok határozzák meg.

A nyomozati intézkedések végrehajtása során érvényesíteni kell a büntető eljárás alapelveit, így különösen:

- a) a bűntettek megakadályozása, felderítése és azok elkövetőinek felelősségre vonása,
- b) büntető eljárást csak azok ellen lehet indítani, akik büntett elkövetésével alaposan gyanúsíthatók,
- c) személyi szabadságától megfosztani csak törvény által meghatározott esetekben és törvényben meghatározott módon lehet,
- d) az eljárás minden szakában fel kell deríteni és figyelembe kell venni a terhelő és mentő, valamint a büntetést súlyosító és enyhítő körülményeket,
- e) szabadon fel lehet használni minden olyan bizonyítékot, amely a tényállás kiderítésére alkalmas,
- f) a terheltnek biztosítani kell, hogy a törvényben meghatározott módon védekezhessen,
- g) fel kell deríteni azokat az okokat, melyek a büntettet kiváltották és azokat a körülményeket, melyek annak elkövetését lehetővé tették.

4. A vizsgálati szerv tartson szoros kapcsolatot a bűncselekmény jellege szerint illetékes, feldolgozást végző operatív szervvel. A realizálásra kerülő ügyekben közösen dolgozzák ki az operatív felderítés során beszerzett bizonyítékok büntető eljárásban való felhasználásának módját, valamint az operatív eszközök és módszerek védelmét.

A nyomozás elrendelése után az operatív szerv folytassa felderítőt, ellenőrzőt munkáját és annak eredményéről tájékoztassa a vizsgálati szerveket. Intézkedéseivel segítse a vizsgálat eredményes és gyors lefolytatását. A vizsgálati szervek a nyomozás so-

rán tudomásukra jutott felderítő jellegű adatokat küldjék meg az illetékes operatív szervnek.

5. A vizsgálati szervek elemezzék, értékeljék az általuk vizsgált bűncselekményeket. A bűnözés alakulásáról, módszereiről, okairól, a bűncselekményt elkövetők köréről készítsenek jelentést. A központi vizsgálati szerv a szükséghez képest e jelentések alapján készítsen összefoglaló, értékelő jelentést.

6. A BM III. Főcsoportfőnökség vizsgálati szerveinek hatásköre kiterjed az állam elleni (Btk. IX. fejezet), valamint azokra a bűntettekre, melyeket állambiztonsági érdekekre tekintettel parancsok, utasítások hatáskörébe utalnak.

Izgatásos ügyekben a hatáskör tekintetében a 0018/1965. számú belügyminiszteri parancs rendelkezése az irányadó.

7. A központi vizsgálati szerv, hozzájárulással bármely rendőri szerv hatáskörébe tartozó ügyben is eljárhat, illetékessége pedig az ország egész területére kiterjed.

8. A központi vizsgálati szerv vezetője a megyei (budapesti) vizsgálati alosztályok nyomozati tevékenysége felett szakfelügyeletet gyakorol. A megyei (budapesti) rendőrfőkapitányságok politikai osztályainak vezetői útján számukra szakkérdésekben utasítást adhat.

9. A BM III. Főcsoportfőnökség vizsgálati szerveinek kell lefolytatniok a nyomozást a hatáskörükbe tartozó bűnügyekkel, akár személyi, akár tárgyi összefüggésben (állam elleni bűntettel összefüggésben elkövetett köztörvényes bűntett) lévő egyéb bűntettekben is.

10. A nyomozás lefolytatására általában az a vizsgálati szerv illetékes, melynek területén a bűntettet elkövették.

Az alábbi ügyekben kizárólag a központi vizsgálati szerv illetékes a nyomozás lefolytatására:

- összeesküvés (Btk. 116. §.),
- hazaárulás (Btk. 129. §.), kémkedés (Btk. 131. §.),
- merénylet, rombolás, kártevés (Btk. 124-126. §.),
- államtitoksértés minősített esetei [Btk. 160. §. (2) bek. a., b. pontja],
- külföldre szökés (Btk. 313. §.),
- katonai személyek által elkövetett állam elleni bűntettek.

A központi vizsgálati szerv vezetője indokolt esetben — engedéllyel — a nyomozás bármely szakában saját hatáskörébe vonhatja azokat a politikailag jelentősebb, vagy bonyolultabb ügyeket is, amelyekben a megyei (budapesti) politikai vizsgálati szerv rendelte el a nyomozást.

A megyei (budapesti) szervek illetékessége igazodik a 09/1966. sz. belügyminiszteri utasításban foglaltakhoz.

11. A BM III. Főcsoportfőnökség vizsgálati szervei a külföldi állampolgárok által elkövetett tiltott határátlépés, embercsempészség stb. ügyekben a jogsegélyegyezményben foglaltak szerint az érintett határőrizeti és belügyi társszervekkel közreműködve járnak el.
12. Nyomozást (vizsgálatot) csak a vizsgálati szerv beosztottai vagy oda vezényelt operatív tisztek folytathatnak.
13. Külföldi állampolgár ügyében folyó nyomozás során, az adott idegen nyelvet a követelményeknek megfelelően beszélő vizsgáló valamennyi nyomozási cselekménynél — kivéve az iratismertést — tolmács kirendelése nélkül is eljáráshoz.

II.

AZ ELJÁRÁS LEFOLYTATÁSÁVAL KAPCSOLATOS TEENDŐK

14. A nyomozóhatóság nyomozást (vizsgálatot) csak írásbeli határozat alapján és csak abban az esetben rendelhet el, ha a tudomására hozott feljelentés, bejelentés, illetve hivatalos észlelet alapján elegendő adattal rendelkezik annak megállapítására, hogy bűntett alapos gyanúja forog fenn.

Az alapos gyanú megállapítására alkalmasak lehetnek:

- a) az operatív feldolgozó munka során titkos eszközökkel felderített, ellenőrzött, jogi erejűvé tehető adatok,
- b) az elkövető tettenérése,
- c) vizsgálati adatok (terhelt, tanú vallomása stb.),

- d) állami szervek, hatóságok vezetőinek, valamint bűncselekmények sértettjeinek feljelentése,
- e) állampolgárok feljelentése.

15. Ha a BM III. Főcsoportfőnökség szerveinek hálózati, operatív úton eszközölt felderítése alapján keletkezett anyagok bűncselekmény elkövetésére utalnak, az ügy realizálása — a tettenérés és a rendkívüli események kivételével — általában jogi véleményezés után történhet.

Az operatív szerv köteles az ügyben keletkezett összes iratokat a BM III. Főcsoportfőnökség szerveire vonatkozó TÜK szabályok szerint a vizsgálati szervnek átadni. Áruő ügynök ellen indult nyomozás esetén, — ha az eljárás alapját képező cselekmény, a Belügyminisztériummal fennálló titkos együttműködéssel függ össze — rendelkezésre kell bocsátani az ügynök „B” és „M” dossziéját is.

Az iratokhoz csatolni kell az operatív szerv egy hónapnál nem régebbi keletű összefoglaló jelentését, amely tartalmazza:

- a) a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítottak személyi adatait és körülményeit, a büntett tényállását,
- b) a bűncselekmény bizonyítékainak felsorolását,
- c) az operatív szerv tervezett intézkedéseit, (kivel szemben terveznek szabadságkorlátozó intézkedést —, illetve hol, kinél és milyen célból házkutatást foganatosítani stb.),
- d) az operatív eszközök védelmére, ügynökség kivonására, valamint az operatív úton szerzett bizonyítékok felhasználhatóságára vonatkozó javaslatát.

16. A vizsgálati szerv az átadott operatív anyagokat áttanulmányozza és véleményezi.

Írásban foglal állást az alábbi kérdésekben:

- a) a rendelkezésre álló adatok alapján milyen bűncselekmény alapos gyanúja állapítható meg,
- b) a bűncselekmény gyanúsítottjaival szemben milyen intézkedések foganatosítása indokolt, illetve lehetséges,
- c) a rendelkezésre bocsátott adatok alapján végrehajthatók-e az operatív szerv által a hálózati személyek kivonására, az operatív módszerek védelmére, illetve felhasználhatóvá tételére tervezett intézkedések,
- d) melyik nyomozó hatóság illetékes az eljárás lefolytatására.

Jogi vélemény mellőzhető a büntető eljárással realizálásra kerülő bűnügyben, ha

- az könnyen áttekinthető és tényállása egyszerű,
- tettenérésről vagy halaszthatatlan nyomozati cselekményről van szó,
- az illetékes operatív feldolgozást végző-, és a vizsgálati szerv vezetőjének egyetértése alapján az nem szükséges.

Ez esetben a jogi véleményt realizálási terv pótolja, melyet a vizsgálati szerv az operatív szervvel együttesen készít el.

A realizálást megelőző felderítő munkában figyelembe kell venni a vizsgálati szervek javaslatait a bűncselekmény bizonyításához szükséges dokumentumok beszerzésére vonatkozóan.

17. Ha a vizsgálati szerv az átadott anyagok alapján a nyomozás elrendelését nem tartja megalapozottnak, erről a véleményt kérő operatív szerv vezetője részére indokolt jelentést készít.
18. A BM III. Főcsoportfőnökség szervei az ügy operatív feldolgozásának bármely szakában kérhetnek jogi véleményt. Véleménykérés esetén mindenkor szükséges annak megjelölése, hogy az milyen kérdésekre történjen.
19. Operatív feldolgozás eredményeként felderített bűncselekmények esetében az ügy jellegétől függően, büntető eljárást csak az ügyrendben meghatározott vezető jóváhagyásával lehet indítani.
20. Amennyiben az állami szervek vezetői, az állampolgárok, vagy a bűncselekmény sértettjei az állam elleni bűntettre vonatkozó feljelentésüket a vizsgálati szervnél teszik meg, erről a büntető eljárás megindítása előtt az illetékes operatív szerv vezetőjét tájékoztatni kell.
A szóban tett feljelentést jegyzőkönyvbe kell foglalni.
A jegyzőkönyvbe foglalásnál törekedni kell az alapos gyanú fennforgásának megállapításához szükséges tények tisztázására. Ennek érdekében a feljelentőt nyilatkoztatni kell az általa észlelt bűntett elkövetése körülményeire, az elkövetéssel általa gyanúsított személy kilétére vonatkozóan.
21. Ha a feljelentés olyan bűntettre vonatkozik, amelynek nyomozása nem tartozik a BM III. Főcsoportfőnökség vizsgálati szerveinek hatáskörébe, az iratokat az illetékes nyomozó hatóságnak

kell megküldeni. Ha a feljelentett cselekmény szabálysértés, az ügyet további elbírálásra az eljárásra jogosult szabálysértési hatóságnak kell átadni.

A bűnügyi iratoknak más hatósághoz történő átadásakor fokozott figyelmet kell fordítani a konspirációra, a TUK szabályok betartására. Más szerveknek átadásra kerülő iratokat az ügy jellegétől függően a titkosítás alól általában mentesíteni kell.

22. Ha az állampolgárok bejelentéséből, vagy hatóságok feljelentéséből a bűncselekmény elkövetésének körülményei és tettesei megnyugtatóan nem állapíthatók meg, a bejelentések operatív feldolgozó munka alapját képezhetik. A vizsgálatra való átadásuk az operatív feldolgozás eredményétől függően az idevonatkozó előírásoknak megfelelően történik.

23. Az állam elleni büntettek feldolgozása során titkos operatív eszközök útján szerzett adatok a büntető eljárásban kizárólag jogi erejűvé tételük után használhatók fel.

Ezen adatok jogi erejűvé tételének eddig alkalmazott formáin túl, törekedni kell újabb megoldások kidolgozására és alkalmazására, melynek szükségessége a bűnözés elleni harc színvonalának emeléséből adódik.

24. Kivételes esetekben, ha a bűncselekmény súlyossága, vagy az elkövető személyében rejlő társadalomra veszélyesség nagy foka megkívánja — és más bizonyítási lehetőség nincs — a nyomozás szakában főcsoportfőnöki engedéllyel fel lehet használni titkos operatív eszközök útján szerzett bizonyítékokat is. A büntető eljárás további menetében ilyen esetekben is biztosítani kell az operatív eszközök védelmét.

25. Amennyiben az eljárás során szakértő kirendelése válik szükségessé, elsősorban a BM III. Főcsoportfőnökség állományába tartozó igazságügyi szakértőt kell kirendelni. Ha ilyen nincs, a BM Bűnügyi Technikai Osztály szakértőjét, illetve külső szakértőt kell kirendelni.

26. A vizsgáló köteles a bűnügyekben a nyomozást a krimináltechnikai és taktikai módszerek alkalmazásával, a rendelkezésre álló titkos operatív eszközök igénybevételevel lefolytatni.

27. A vizsgálati szervek beosztottainak biztosítani kell, hogy a rájuk bízott ügyekben az eredményes és objektív nyomozás lefolytatá-

sához szükséges anyagokat és adatokat idejében megismerjék és áttanulmányozzák.

Ha a büntető eljárás megindításának előfeltételei fennállnak, a vizsgálónak az anyag áttanulmányozásával egyidőben vizsgálati (intézkedési) tervet kell készíteni, mely a büntett rövid leírását, a bűncselekmény bizonyítása érdekében teendő intézkedéseket és határidőket tartalmazza.

Jelentősebb ügyekben az operatív szerv megbízottja is vegyen részt a vizsgálati (intézkedési) terv elkészítésében, melyet jóváhagyás végett az illetékes parancsnoknak kell felterjeszteni.

28. A vizsgálónak kihallgatási tervet kell készíteni a fontosabb kihallgatások tervszerűsége érdekében. Ebben a rendelkezésre álló operatív anyag, vagy az egyéb úton beszerzett adatok alapján határozza meg a felteendő fontosabb kérdéseket és a bizonyítékok felhasználásának módját, s ha szükséges sorrendjét is.

A titkos úton beszerzett bizonyítékoknak a kihallgatás során történő felhasználásánál arra kell törekedni, hogy azok megszerzésének módja, vagy eszköze a terhelt előtt leplezett maradjon.

29. A terheltet az általa elkövetett bűncselekményen kívül — indokolt esetben —, egyéb, felderítő jellegű kérdésekre is ki lehet hallgatni. Ha ezek a kérdések az adott ügyben vád tárgyát nem képezik, vagy ahhoz nem kapcsolódnak, akkor a vizsgálónak ezekről feljegyzést kell készíteni, vagy a terhelttel önvallomást íratni.

30. A jegyzőkönyveket általában három-, az olyan kihallgatásokról felvetteket pedig, amelyekből egy példányt az operatív szerv is igényel, négy példányban kell készíteni. Ezekből egy-egy példányt a bűnügy irataihoz — bírósági, ügyészi, illetve vizsgálati dosszié — kell csatolni, egy példányt pedig az érintett operatív szervnek kell megküldeni.

A jegyzőkönyveket kellő részletességgel, a bűncselekmény elkövetésének időrendi, vagy tárgyszerinti csoportosításával kell készíteni. Külön figyelmet kell fordítani a bűncselekmény törvényi tényállását megvalósító cselekményrészek leírásának egyértelműségére. Törekedni kell arra, hogy egy bűncselekményrészre vonatkozó vallomás lehetőleg egy jegyzőkönyvbe kerüljön.

Több kihallgatásról folytatólagos jegyzőkönyvet is lehet felvenni. Ez esetben a megszakítás időpontját fel kell tüntetni. A jegyző-

könyvet ezután a kihallgatott személlyel alá kell iratni. A következő kihallgatásról készült jegyzőkönyvet: „Folytatólagosan felvéve” szavakkal, és a kihallgatás időpontja feltüntetésével kell kezdeni. Ha kihallgatásokról több jegyzőkönyv készül, azokat sorszámozni nem kell. Ilyen esetben a jegyzőkönyveken a kihallgatások időpontját, és a kihallgatott személy azonosításához szükséges legfontosabb adatokat kell feltüntetni.

31. A terhelt számára lehetővé kell tenni, hogy vallomását, védekezését az eljárás bármely szakában összefüggően előadhassa és jegyzőkönyvbe mondhassa. Jegyzőkönyvben a kérdést csak akkor kell feltüntetni, ha az a kihallgatott vallomásának elbírálása szempontjából jelentős.
32. Azokban az ügyekben, ahol a terhelt vallomásából felvett jegyzőkönyvek száma — továbbá az ügy jellege — nem teszi indokolttá, külön összefoglaló jegyzőkönyvet készíteni nem kell.
33. Az ügyészségnek átadásra kerülő dossziéba a nyílt nyomozati intézkedések során keletkezett eredeti iratokat, határozatokat, jegyzőkönyveket, a tárgyi bizonyítékokkal kapcsolatos okiratokat kell elhelyezni úgy, hogy a bűncselekmény és bizonyítékai, valamint az elkövetők társadalomra veszélyességére vonatkozó iratok áttekinthetők legyenek.

Ezekben a dossziékban az operatív feldolgozás során titkos úton szerzett iratot, — ha azt nem lehetett a nyomozás elrendelése után felhasználhatóvá tenni, —, vagy a BM III. Főcsoportfőnökség szervezeti felépítésére utaló fejrészt tartalmazó iratokat elhelyezni nem szabad.

Az előzetes feldolgozás, valamint a nyomozás időtartama alatt keletkezett operatív anyagokat az illetékes operatív szervnek kell visszajuttatni.

34. A nyomozás során terhelő adattal felmerült személyek nyilván tartásba vételét a BM III. Főcsoportfőnökség számára kiadott nyilván tartási szabályzatnak megfelelően kell végrehajtani.
35. Ha a nyomozás során a büntett elkövetője és a büntett tényállása tekintetében a szükséges bizonyítékok beszerzése megtörtént, javaslatot kell tenni a nyomozás befejezésére. A javaslatot írásban kell elkészíteni és jóváhagyásra az illetékes vezetőhöz fel-

terjeszteni. A javaslatnak tartalmazni kell a megállapított tényállást, az ügy bizonyítékait és a nyomozás során megtett, vagy a befejezést követően teendő fontosabb operatív és egyéb intézkedéseket is.

III.

ÜGYEK ÉRTÉKELESE, TÁJÉKOZTATÁS

36. Jelentősebb egyéni és csoportos, — elsősorban összeesküvés és kémkedés miatt indult — ügyekben a nyomozás befejezését követően — haladéktalanul — az eljáró vizsgáló tisztnak értékelő jelentést kell készítenie.

Az értékelő jelentésben a vizsgált bűnügy tapasztalatai alapján elemezni kell: a bűntett és elkövetője személyében rejlő társadalmi veszélyességet, a bűntett elkövetését kiváltó okokat és azt lehetővé tevő körülményeket, az ellenség tevékenységének irányában, módszerében, érdeklődési körében, személyi bázisában stb. beállott változásokat, továbbá az ügyben folytatott operatív hálózati és vizsgálati munka módszereinek eredményességét, hiányosságait.

Az értékelő-elemző jelentés a további hibák és hiányosságok megszüntetése, illetve a helyes operatív és vizsgálati módszerek bevezetése érdekében javaslatokat is tartalmazhat.

Az értékelő jelentés egy példányát az érintett társ operatív szervnek, egy példányát pedig az értékelő alosztálynak kell megküldeni. A megyei (budapesti) vizsgálati alosztályok az értékelő jelentések egy példányát a BM III/1. Osztálynak küldjék meg.

37. Kisebbségi jelentőségű ügyekben a bűntett elkövetésének okaira és körülményeire vonatkozó értékelést a vizsgálat befejezésére tett javaslat is tartalmazhatja.
38. A bűnözést lehetővé tevő, vagy előmozdító okok megszüntetése érdekében a nyomozóhatóságok az arra illetékes vezető jóváhagyásával használják fel a propaganda eszközeit is.

IV.

VEGYES RENDELKEZÉS

39. Jelentősebb ügyek terheltjeinek magatartását a vizsgálati szerv a börtönelhárítás útján az ügy ügyészi és bírósági szakában is kísérlje figyelemmel.
40. Az utasítás 1967. március 1-én lép hatályba. Rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.

RÁCZ SÁNDOR s. k.,
r. vezérőrnagy
miniszterhelyettes

Felterjesztve: Miniszter elvtársnak.

Kapják: Miniszterhelyettesek,
Főcsoportfőnökök,
III. főcsoportfőnökhelyettesek,
Határórség Országos Parancsnoka,
II/I., III/I—V. csoportfőnökök,
III. Főcsoportfőnökség csoportfőnökhelyettesei,
önálló osztályvezetők,
III/II—IV. Csoportfőnökség osztály- és alosztályvezetők,
II/I—3. Osztály vezetője,
II/1. Csoport vezetője,
Hőr. Felderítő Osztály vezetője,
Megyei (budapesti) rendőrfőkapitányok, politikai
helyetteseik, III/II., III. pol. vizsgálati alosztályvezetők,
vizsgálók.

Készült: 390 példányban.